

ШЫНЫ

Солун 1925 чылдың август 31-де үнүп эгелээн

№ 155 (15375)

1994 чылдың

сентябрь 28, среда

Ат салган шагы 24.00

Садар өртөө 150 рубль.

ЯК-42Д самолетту ажыглаарының чурумунун болгаш Кызыл хоорайның аэропортуңдан чурттар аразыңга рейстерни организаастаар талазы-биле хемчеглер дугайында

ТЫВА РЕСПУБЛИКАНЫҢ ЧАЗААНЫҢ ДОКТААЛЫ

Россия Федерациязының Президентизи Б. Н. Ельцин республикага белекке бергени ЯК-42Д самолетту Тываның агаар флотунга немелки киргени республикага база бир чугула болуш күн болган. Ону РФ-тин Президентизи бодунун «Тыва Республиканың экономиказын экижиптир бижиктирар болгаш социал алырын көжүдөр талазы-биле хемчеглер дугайында» 1992 чылдың сентябрь 2-ле № 1045 Чарлыңга дүшүр боттандырган. Самолетту даштыкка сазып үндүрүр хевирге кылган, амгы үеңиз электрондук дерин-херекселери-биле деэртиңген. Оон ырардыр жүдүшкүңа дүргени шакта 720- километр, хомхайн ырады уждары 4100 километр. Самолетка 120 пассажирин олуртур, салонунда ооргазын дүжүр кылдыр кылган чымчак сандайлар, куунады, ыңчангаш ырақ рейстерни кылды аргалыг.

Россия Федерациязының Президентизи Б. Н. Ельцин республикага белекке бергени ЯК-42Д самолетту Тываның агаар флотунга немелки киргени республикага база бир чугула болуш күн болган. Ону РФ-тин Президентизи бодунун «Тыва Республиканың экономиказын экижиптир бижиктирар болгаш социал алырын көжүдөр талазы-биле хемчеглер дугайында» 1992 чылдың сентябрь 2-ле № 1045 Чарлыңга дүшүр боттандырган. Самолетту даштыкка сазып үндүрүр хевирге кылган, амгы үеңиз электрондук дерин-херекселери-биле деэртиңген. Оон ырардыр жүдүшкүңа дүргени шакта 720- километр, хомхайн ырады уждары 4100 километр. Самолетка 120 пассажирин олуртур, салонунда ооргазын дүжүр кылдыр кылган чымчак сандайлар, куунады, ыңчангаш ырақ рейстерни кылды аргалыг.

Россия Федерациязының Президентизи Б. Н. Ельцин республикага белекке бергени ЯК-42Д самолетту Тываның агаар флотунга немелки киргени республикага база бир чугула болуш күн болган. Ону РФ-тин Президентизи бодунун «Тыва Республиканың экономиказын экижиптир бижиктирар болгаш социал алырын көжүдөр талазы-биле хемчеглер дугайында» 1992 чылдың сентябрь 2-ле № 1045 Чарлыңга дүшүр боттандырган. Самолетту даштыкка сазып үндүрүр хевирге кылган, амгы үеңиз электрондук дерин-херекселери-биле деэртиңген. Оон ырардыр жүдүшкүңа дүргени шакта 720- километр, хомхайн ырады уждары 4100 километр. Самолетка 120 пассажирин олуртур, салонунда ооргазын дүжүр кылдыр кылган чымчак сандайлар, куунады, ыңчангаш ырақ рейстерни кылды аргалыг.

Россия Федерациязының Президентизи Б. Н. Ельцин республикага белекке бергени ЯК-42Д самолетту Тываның агаар флотунга немелки киргени республикага база бир чугула болуш күн болган. Ону РФ-тин Президентизи бодунун «Тыва Республиканың экономиказын экижиптир бижиктирар болгаш социал алырын көжүдөр талазы-биле хемчеглер дугайында» 1992 чылдың сентябрь 2-ле № 1045 Чарлыңга дүшүр боттандырган. Самолетту даштыкка сазып үндүрүр хевирге кылган, амгы үеңиз электрондук дерин-херекселери-биле деэртиңген. Оон ырардыр жүдүшкүңа дүргени шакта 720- километр, хомхайн ырады уждары 4100 километр. Самолетка 120 пассажирин олуртур, салонунда ооргазын дүжүр кылдыр кылган чымчак сандайлар, куунады, ыңчангаш ырақ рейстерни кылды аргалыг.

Россия Федерациязының Президентизи Б. Н. Ельцин республикага белекке бергени ЯК-42Д самолетту Тываның агаар флотунга немелки киргени республикага база бир чугула болуш күн болган. Ону РФ-тин Президентизи бодунун «Тыва Республиканың экономиказын экижиптир бижиктирар болгаш социал алырын көжүдөр талазы-биле хемчеглер дугайында» 1992 чылдың сентябрь 2-ле № 1045 Чарлыңга дүшүр боттандырган. Самолетту даштыкка сазып үндүрүр хевирге кылган, амгы үеңиз электрондук дерин-херекселери-биле деэртиңген. Оон ырардыр жүдүшкүңа дүргени шакта 720- километр, хомхайн ырады уждары 4100 километр. Самолетка 120 пассажирин олуртур, салонунда ооргазын дүжүр кылдыр кылган чымчак сандайлар, куунады, ыңчангаш ырақ рейстерни кылды аргалыг.

Россия Федерациязының Президентизи Б. Н. Ельцин республикага белекке бергени ЯК-42Д самолетту Тываның агаар флотунга немелки киргени республикага база бир чугула болуш күн болган. Ону РФ-тин Президентизи бодунун «Тыва Республиканың экономиказын экижиптир бижиктирар болгаш социал алырын көжүдөр талазы-биле хемчеглер дугайында» 1992 чылдың сентябрь 2-ле № 1045 Чарлыңга дүшүр боттандырган. Самолетту даштыкка сазып үндүрүр хевирге кылган, амгы үеңиз электрондук дерин-херекселери-биле деэртиңген. Оон ырардыр жүдүшкүңа дүргени шакта 720- километр, хомхайн ырады уждары 4100 километр. Самолетка 120 пассажирин олуртур, салонунда ооргазын дүжүр кылдыр кылган чымчак сандайлар, куунады, ыңчангаш ырақ рейстерни кылды аргалыг.

Россия Федерациязының Президентизи Б. Н. Ельцин республикага белекке бергени ЯК-42Д самолетту Тываның агаар флотунга немелки киргени республикага база бир чугула болуш күн болган. Ону РФ-тин Президентизи бодунун «Тыва Республиканың экономиказын экижиптир бижиктирар болгаш социал алырын көжүдөр талазы-биле хемчеглер дугайында» 1992 чылдың сентябрь 2-ле № 1045 Чарлыңга дүшүр боттандырган. Самолетту даштыкка сазып үндүрүр хевирге кылган, амгы үеңиз электрондук дерин-херекселери-биле деэртиңген. Оон ырардыр жүдүшкүңа дүргени шакта 720- километр, хомхайн ырады уждары 4100 километр. Самолетка 120 пассажирин олуртур, салонунда ооргазын дүжүр кылдыр кылган чымчак сандайлар, куунады, ыңчангаш ырақ рейстерни кылды аргалыг.

Россия Федерациязының Президентизи Б. Н. Ельцин республикага белекке бергени ЯК-42Д самолетту Тываның агаар флотунга немелки киргени республикага база бир чугула болуш күн болган. Ону РФ-тин Президентизи бодунун «Тыва Республиканың экономиказын экижиптир бижиктирар болгаш социал алырын көжүдөр талазы-биле хемчеглер дугайында» 1992 чылдың сентябрь 2-ле № 1045 Чарлыңга дүшүр боттандырган. Самолетту даштыкка сазып үндүрүр хевирге кылган, амгы үеңиз электрондук дерин-херекселери-биле деэртиңген. Оон ырардыр жүдүшкүңа дүргени шакта 720- километр, хомхайн ырады уждары 4100 километр. Самолетка 120 пассажирин олуртур, салонунда ооргазын дүжүр кылдыр кылган чымчак сандайлар, куунады, ыңчангаш ырақ рейстерни кылды аргалыг.

Хайыраканда чоңунуң социал камгалалы

Улуг-Хемде Хайыракан — кожуунуң улуг орук аксында хоочун суурларның бирээзи. Ында совхоз, ортукма школа, кижини эмнелгези болгаш элээн каш магазинер бар.

Суму чагыргазының (даргазы Б. К. Монгуш-оол) берген сөөлү медеэзини өзүгар аларга, суурнуң чүүлү бо дунга безин 1993 чылда 525 өреге, 2382 кижин турган, а 1994 чылда ол саннар шоолуг өскерилбээн: 484 өреге, 2470 ажы кижин бар, оларын иштиңден пенсионерлер 175 кижин. Суурнуң школазына өөреникчилерини саны өрткөн чылдын 588 турган, а бо чаа өөрдилге чылында — 598 боол берген. Суму чагыргазы, оң даргазының социал айтырлар талаан-биле оракачкызы Мария Сатовна Очур чоңунуң социал камгалалыңга айтырларын киңөөргөткөн төвүнүң доктаамал тургузуш түвөр. Совхозтуң (директору С. Ш. Ооржак) механикаторлары-биле дугурушканын өзүгар суму чагыргазы 1994 чылдың чазынында 72 гектар шөлге кызыл-тасты, 10 чаа черге чинге-тарааны өстүргөш, оортан 42 тонна кызыл-тасты. 15 тонна арыг чинге-тарааны ажаап алган. Хайыракан сумузуңунуң чагырга черинин тускый шийтинерин өзүгар суурда пенсионерлерини болгаш инвалидтерини кижин бүрүзүнүң 250-250 килограмм кызыл-тасты, 200-200 килограмм чинге-тарааны халаска хуулашкан оларнын бажынар-ыңаа чедирин бөгөш. Ол улуг-тетимче дээш Хайыракандини пенсионерлер, инвалидтер суму чагыргазыга төөрүп четтиргенин илергелер, баяның үчүг ажалды суму даргазы Б. Монгуш-оол оон одалакчызы М. Очур оларнын кылынын демгелер турдулар.

ТР-ниң Дээди Хуралының ийги сессиязы ТӨЛЕВИЛЕДЕРИН ЧУГААЛАШКАН

Тыва Республиканың Дээди Хуралының ийги сессиязының ийги хуралы дүүн эгелээн. ТР-ниң Дээди Хуралының Даргазы К. А. Биңчангаш оң айттырды. Бо хуралга он айттырды чугаалажыры-биле бардылаан. Оларнын аразында «Нотариат дугайында», «Күш-культура болгаш спорт дугайында», «Тыва Республиканың Чаззааны дугайында» хоойлу төлевилелдери, Тыва Республиканың моон мурвунда турган Дээди Советиниң Пр-

Даштыкыда чүү болуп турарыл?

ЛОНДОН. Россия Федерациязының Президентизи Борис Ельцин суббота болгаш воскресенья хунеринде Англияның найскаланында баргаш, Великобританияның премьер-министри Джон Мейжор-биле ужуражар, ийи чурттуң аразында харылазалары, кады ажыдажылган калбарларыңга айтырларын чугаалажып көргөн. «НЬО-ЙОРК». РФ-тиң Президентизи Борис Ельцин Каттышкан Нациялар Организациязының Кол Ассамблеязының 49-кү сессиязында эртен понедельник хүнүнде чүе чугаалаан, Россия күрүнезиниң башчының чугаазан сессияны киржикчилер улуг кичөөргө-биле дынаан. «ВАШИНГТОН». Россия Федерациязының Президентизи Борис Ельцинниң болгаш АКШ-тын президентизи Билл Клинтонун аразында чугаалажышканын америк тарап улуг кичөөргөни уландырып турар деп, америк конгрессиниң чешекти күштер херектерини талаш-биле сенат комитетиниң даргазы Сэм Нанн (демократ) медгелээн. 30 муң дайнык олтуг аярулу чешекти болгаш 50 муң тонна химият чешекти улуг күрүне — СССР санап алушкен сөөлүнде барык бүтүр бо боо-чешек Россияны эргезине шлээн, ыңчангаш Россия-биле харылазалары өкчилдер — АКШ-тиң национал айыл чок чуртунуң айтыр болгаш сорулазы болуп турар деп, сенат комитетиниң даргазы чугаалаан. «НЬО-ЙОРК». Россия Федерациязының Президентизи Борис Ельцин Американың Каттышкан Штаттарыга алааның ийи-чоруу доостуру-биле Иранга баар болгаш ол чурттуң премьер-министри Э. Барринтон-биле бо чылдың сентябрь 30-де ужуражык бодай турар. «ХЕЛЬСИНКИ». Москва чинге болгаш бүтү Россияны улуг ламазы И. Александр Финляндияга барып чорган. Оң аш-чоруу ол чуртка бир недела дургузунда үрүлүчүлээн. «БОНИ». Германия Федеративтик Республиказында Баварияның тус чер пар-

Алексей ДУРЖАА.

Рынок болгаш школа

«Шынга» харыы

ШКОЛАЧЫ-КОММЕРСАНТЫЛАР

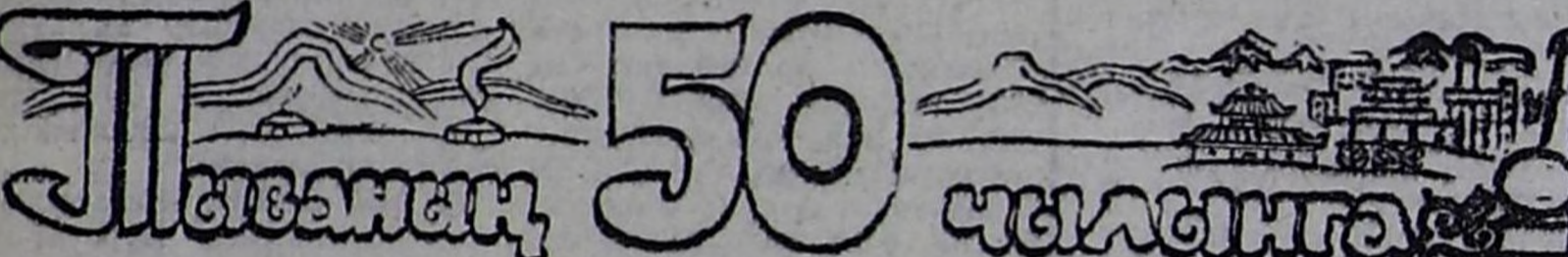
ПРЕЗИДЕНТИНИҢ КЕЛГЕНИН БИЛБЕЙН БАРГАН

Амьдаралдын белен эвес таларынын-даа, башкыларнын ажил-чорудугазынын бир шеери-даа болур-ла...

ол чүгле мында диди: «Рынок өртөөндө чык куду». Школада 78 класс бар. Ол класстарга класстан дашкаар ажыдар чорударына...

Хочун башкы Нина Санчайнын сентябрь 7-де үнгөн «Шын» солунда «Чаңгыс катпээп көрүңер» деп ма...

сууруңу чоңу кылгыр учурдугу. Чон-биле чагыра чери, совхоз чаңгыс деминг, эңсеткилдиг ажилдап шыдаарындан кандыг-даа ажилдыг чедишкенин болуру долузу-биле хамаарың.

ЫНЧАН КЫЗЫГААРГА

1944 чылдын бирги чартында Ада-чурттуң Улуг дайынына киришкеш, калыптан Тулуш Кеңиш-олага коммандыктан эки турачы тыва эскадрон Кызылга эл чынык келген. Ынчан эскадронун дайынчыларынын чамдыкын алларынча халап чандырылган, а менин Тыванын артың революстуг шериянын хүрээленинге артырып каан.

Оларын уткуур хемчеглер аш-чөмө белектер эгеледи. Кеңер дээр өйүндө Туран таланын «чыкчаралар» шуужун олар. Баштайгы машинадан Н. Ч. Товарищтай, оон соондан С. К. Тока суглар дүшкүлөп, бистер-биле амыр-менди солуштурлар.

Улутке келген аалчыларын чугазы үнүп, изил-халап апарылаан. Кызыгаар камгалаан комманданти кижи оларнын-биле нычпап оларур эвес, даштыга ба-зыр тур мен. Ынчан арага, дараже хандыкшыр са-рыш-даа чок.

Това дарганын, дашка көдүрүп тура-даа, ээрибер чыгыш Шывиндеги аялтан чорупкан чүвө.

ХОЙЖУ-БИЛЕ ЧУГАА

«Тээли» коллективиг бүдүрүлгө катчышынын Шат хойжу бригаданын мурнак хойжуларынын бирээни, анык хойжу Владимир Иргитович Шожукача ужурашкан, ажалы-инин сонуургап, чугалаашкын мен.

мал ченин база шыдаар шыаыс-биле кылып ап, 30 анык тонна сизинги боттарыныс кужуусу-биле белеткен алган турган бис. Эргиле кыштааыска кыш-тааыс. Көргүзүүстүн кудулаан чылаагыны, мен бодал көөрүмө, мындагы кадарган хоюус улгудап, кыраан болгаш төрттүңгөн чаш төлү боткур, шыраак эвес болурун аары-аржыкка дораан алыштар боор чорду. Амгы шаг-уеңин березинден улуг-би-че мал эмиэр өмнөр база чок боор, тывылбас апарган. Наагаран хоюус кодууларынын база арааран турду. Бистин Шат хойжу бригаданын маддын чаш төлүн камгалап алыр тала-зыныс бис харын дээр көргүзүлгү болуусу.

тин «Тээли» коллективиг бүдүрүлгени директору ол совхозтан 5 чылаг-хонашты дугурулга, чугаа баулар дилер алган. Ол дээр чөв аразы дыка ырак, аржыгары берге чылаалардыр. Бир барып, чедиң хонуп алган соонда, чери ак, одар-белчирин делем» магалыг чылаалар чылаалар. Ынчангаш чери ак, белдирлөп келген делем оюннарны боорга, ол черлерин чонуну Улуг, Бине Ак-Белдир деп алап кааны таварыла эвес. Бистин чылааыстан чаңгыс Кошкар-Баштыг арт деп улуг арт аңарга-ла, мээң өмнө ишти Раиса Булаачы өмнөни эскен-төрөң чери — Дасы-Хем ол. «Кара-Хөл» коллективиг бүдүрүлгө катчышынын дең-вискери, Найгамчык чараш, онзагый боуду чурумалдыг оран ол-ла болгай. Бистин чогуууска Ралын акызы

арыг-хамчык-даа турар боор чүвө-ле болгай. Коңла чүвө — мал чени эң белеткен алыр. Ынчангаш мал ченин бо чылын аргала-ла болза хойнү белеткен алыр соуру-галыг бис. Болуусу кужуусу-биле 40 тоннадан эвез эвес сизини белеткеш, кыштаа-ыска чедирип, сартаарга бис. Ам 20 анык тоннады белеткен алдым. Ону кыштагы чүдүрүп чедирип тех-ника алдырып, сураглан чор мен Олт-сиген-даа эки-дир. Хууда мал-магалыкы база арбын. Мал ченин черле шыдаар-ла шам-биле белеткээр дээр, кызылгаш турарын бо ирин — деп, Владимир Иргитович мээң сонуурган айтырларымга ажил, амь-даралчы амык чугаа хейри-лик байлаа, эш хуу бау-биле харылап берди.

ШЫН

ЧҮГЛЕ АКША ХЕРЕК

Сүт-Аксы суурда турар кожуннар аразынын сеп-телгүдүгү устугоуусу...

Көдөзө ажил-агыяй жамызы чүгөле тараа шөлдериниң когаралта таварышканы...

Чөддү бижирим мур-пунда багтай Чинчи деп кы-мыл, ол кандай кижил дээр...

Чедип алган мергежканын айы-биле Чинчи чагыс ол-ла албан черинге ажилда-ла тэрбөш беш чалдың нүгүрү көрө берген...

Чуулукуну азыраа сарып, Чинчи олуурга уругла-рынга арттырып каан белектери ол болган. Ол-ла хевээр угбашкылар Чинчи биле Сырга адазынын тураскаалы кыл-дар алдынын эриден чо-рааннары ол...

Чинчи кара чыптан эгелеп болдар аразында өскөн бол-гаш ам-даа ыдыл, иптин-хонуну кыс өмү-биле чыг-лашпас, кезин-херекчөө хуя-чугага киришпес, ол талазын-де да хаалчак кижил эрел-ниңге дөмөй аагы-чангыл...

ЧИНЧИНИҢ АЛДЫН СЫРГАЛАРЫ

Болган таварылга

Чинчи олуурга уругла-рынга арттырып каан белектери ол болган. Ол-ла хевээр угбашкылар Чинчи биле Сырга адазынын тураскаалы кыл-дар алдынын эриден чо-рааннары ол...

Чинчи олуурга уругла-рынга арттырып каан белектери ол болган. Ол-ла хевээр угбашкылар Чинчи биле Сырга адазынын тураскаалы кыл-дар алдынын эриден чо-рааннары ол...

ВАШИНГТОН. Россиянын болгаш Япониянын аразында девискээр айтырын хойлууга болгаш төптүгү чо-рукка үндөзүлөшү, шиптири-лери дээр Американын Кат-тышкан Штаттары туржул-турар деп, АКШ-тын прези-денти Билл Клинтон меде-лелээн.

СЕУЛ. «Япон далай» деп алаан география ай-тырыштарын чуугалаажы делегейиң кандай-лаа шуул-ганыче Мурнуу Көрей бо-лудун төлөзөкчилерин чо-рутпас деп, Мурнуу Көрейниң даштыкы херектер аймазы медеглээн. Японияның 36 чыл дургузуда уругулузун кономикалыг терийделениш түнелинде «Япон далай» деп а тылтып келенин ме-делгеле демдеглээн. Ийн чурттуң аразында далай дел-генин моон соңгоар «Япон далай» эвес, а Чөон-көрей далай деп ала аарын Мур-нуу Көрейнин удурутугазы негеп турар.

ГАВАНА. Гватиниян девискээринче шургул кир-ген АКШ-тың шериң полиция-зы Порт-о-Пренса хоорай-тын кулукчуларында та-ныкылдашыкны болгаш Гватиния армиязынын шепсезин хураарын эгелей берген.

БРАТИСЛАВА. Чоңун социал камгалаанын ай-тырыштарын делегей кон-ференциясына үп хунун чуртуу чуугалаажы көр-гөн. Делегейиң 31 чуртта-рынын төлөзөкчилери кон-ференциянын ажилына ки-ришкен. Чазактарын бол-гаш профсоюздериниң ар-жазына калы ажилдагытаны калбартырыче делегейиниң назактарын конференциянын кижилери кайгырган.

ТОКИО. Америка ба-рааннары саггарына Токио болудун ыптыгын Токио чылдың сентябрь 30-ге чедир ажитпас болза, Япония уду-экономиятын шыгыс кемелдерин алыр дугайнда АКШ-тын президенти Билл Клинтон савындарган.

АЙЫЛДЫҢ ҮҮЛГЕДИГ

Хамаатылар кажан заир-тир арагалаш алгаш, ботта-рынын аразына маргылааа ундуртенин түнелинде бижиктеңири, бистиң чүдөлдө-рүсү келмедир, балгыландар сокчур хөдөлгөннөр бистиң республиканың девискээринде соолу чылдарды дыка шепсез. Бижиктеңири кижилер ол-ла черинге олур азы эмделген үр үлө чылар ужурга таваржыл турар. Бо денди айылдыг үлгүлөрдү дөш, буруулуг кижилер хойлууда көрдүнгөн кемелчини харысгалзына оңажыл турар.

АМЕРИКА ДУГАЙЫНДА СӨС

Июль 16-17 хуннери. Битчи када дыштанган ат-тыс болгаш, шимчеп чорулу-тус. Садавай-лаа дус караа ышкаш кылгатар мөнги доштуг кырга келдасы. Ыркым-шышман, ары-силай, серин... Оршээ ладаям чүү деп ында аз-шубоусу куудуруу башкыны-выс ол, хенертен чер шим-чеп эгеледи. Менгилер бүс-түп, ак көшке болбусаан, орук-чирятки дуй дүжүл, кырывыска дизиртканын эгелээрге, угаан-сарыла бу-далып калган. Хамык чүве тыркыланган, андарыл-душудерип туруп бердасы. Көөрге баш дескинер, алты-рар дээрне үп үнес, кара-ктарын шыгаш таг тутуң-чуп алган, шынгайыл чо-руй барган ышкаш болдусу. Мындыг салым күзөл, кым акша-доллар төлеп чораан болор.

Депутаттын орук демделгелинден. леттар дигрен каан шериң көрөблдери, ол чарыкта бу-луулуда шынгайы берген толутуулар хоорай көстүр болду. Уе-шак чынарбэи-биле Сан-Францискону силерге та-ныгырыл эгелей бэзин. Ону 1776 чыла испаннар уназынла тургускан. Алыс жердеде XIX вектин орта үезинде Калифорния ка нелетер турган «алтын хаалыгы» аажок дузалган. Амы Сан-Франциско эр-тем-биягына, уелтуур булу-руганын, саж-өвөнү бил-дигир төү. Хоорайны 800 муң чурткачыларынын ара-зында Кыдат, Япония, Мур-нуу-чөң Азия уктүг кижил-дер дыка хей.

Хойлууда көрдүнгөн өзүгар оңаан турар. Л. Д. Тугжу деп кижил 1993 чылдың 4-март 15-те Бин-Хем кожунунуң Кургуз деп черге заирч турган үезинде хамаатн Ба-зыр-оолду эврилээр өзөр бисте херексел-биле караанын көстүр аргазын оскундуру, ба-ныгалаан. Айкалдык... кем-тер өзүгеткен Л. Д. Тугжуку суд 8 чыла хосталгазын ка-зып шиткен. Барыын-Хем-чик кожунунуң Кызыл-Мажа-лык суурга чурттан турган Ш. О. Байыр-оол мурнунда 1994 чылдың январь 1-де болудун кыдагы Тамараны сайды-биле соп өзүрген. Байыр-оолду суд 11 чыла хостала-зын казып шиткен. Кызыл хоорайны Кирпичная худумчузунга чурттан турган С. Ф. Гордес деп кижил 1993-чыла декабрь 11-де Шеленева деп кижил-биле калы аралаган. Шеленева ол акша шанааш, оң үрүзүңе бижиктеңири түнелинде ба-ныгылан херексел кижил ол-ла черинге олган, Гордес-тиң суд 9 чылда хосталгазын казып шиткен.

Июль 18-тин хуну. Оожум океданын эрик хаы-биле 2 шак 50 минута ужуткаш, Сан-Францисконуң чоогу муугудур эринде шериң баазадан хонуптус. Самолеттан үнүп кзырыныс, агаар соокмууар хөйлиңни кыдыртып турар. Чыдагаанын айтырары-выс...

НЬЮ-НОРК. Каттыш-кан Национал Организациянын Коал Ассамблеязынын 49-ку сессиясы эртен втор-никте Нью-Йоркта ажиттыр-ган КНО-лук штаб-квар-тирды дынаткан. Делегей нинтежиелгезинин олуул-ганы бо улаада энче хей кижилердин болуп тура-нын дынамында онзалап демделгезин. Сессиянын ажи-лдин үезинде делегейиң 178 чурттарынын төлөзөк-чилери, оларын шитпасаи 39 чурттарынын куруне баш-тынарч, 18 курунелерин чазактар баштынарч чүве чуугалап, санал бээр деп турар.

БЕЛГРАД. Москвадан болгаш Белградтын аразы-на пассажирлер арыштырар самолеттарын доктаамал ужудуушкуну катап эге-лээр дугайында дугуржулга Югославиянын «ЮАТ» деп национал ужуар чүүл компа-ниязынын болгаш Россиянын «Аэрофлудун» аразына чедип алдыган. Югославия-ка улаар КНО-лук, ха-мыктын мурнунда АКШ-тын чардааны шыгыс кемелдерин чымчактан сөө-лүзө ийн хоорайлары аразы-на пассажирлер арыштыр-ар самолеттарын доктаамал ужудуушкуну эгелээр. Эвек чурттарынын ужуар чүүл компаниялары биле чуугала-жышкынынын амыг үеде чорулуп турарын Югосла-виянын «ЮАТ» национал ужуар чүүл компаниянын төлөзөкчилери дынаткан.

ЖЕНЕВА. Каттышкан Национал Организациянын Европа салбырынын чанам-ка КВД-нин төлөө чери тускай дынамыгы чарлаан. Көрей чартык ортулукка ядролу айым чок чорутку хандырар болгаш АКШ-тын, Көрей Уаус-демократ-тыр Республиканын аразы-на ийн талагыл харылзаалар-ны таарыштыр экиждер дугайында чуугалаажыш-кынын Американын Кат-тышкан Штаттарынын бол-гаш КВД-нин төлөзөкчи-леринин аразына 1994 чылдың сентябрь 22-де Же-невага эгелээр.

ВАШИНГТОН. Амери-канын Каттышкан Штатта-рынын президенти Билл Клинтон тускай медегел кылган. Гантиде байдалга келгаш, Гантиде ийн шед-идил эрге-чатыгызынын тө-рүлээкчилери биле дыка лээлекчилер дугуржулга таарымалыг дугуржулга чедип алганын шыгыс амыг айтырышкан чылдар аркалыгы болдусу деп, прези-дент журналистерге чууга-лаан. Гантиде америк ше-рпирлиниң командьлакчыны генерал Хью Шелтон амгы үелде Гантидин шериң на-уеде чалынкылары биле кады чалынкылары калбартып эгелээр деп, Б. Клинтон ме-делгезин. А чогуу кымга улаур эгеледи. А чогуу кымга улаур эгеледи.

ТОКИО. Көрей Уаус-демократтыр Республикада ядрол реакторлары чүгө электронергиязын бээр чээр сугау реакторлар-биле киле солур программала Япония кижилерине белен деп, ол чурттуң даштын херектер аймазынын төлөзөкчилер ме-делгезин.

ПЕКIN. Кыдат Уаус Республиканын Куруне өв-үлүчинин премьериниң оралакчызы Чжу Юньпин мелгел-дел кылган. Кыдаттың бол-гаш Вьетнамнын аразында харылзаалынын айтырыш-кынын ийн чурттуң удурутуга-лы чурталышкынынын ар-газын биле шиптирлеп болу-ру деп, ол чуугалаан. Кыдатка алганын аян-чоруун кылмык белген Вьетнамнын премьер-министриниң оралакчызы Пан Ван Хай биле чуугала-жышкынынын кылдып чазак-тарын даргазынын оралак-чызы эртен недежда кыл-ган.

НЬЮ-НОРК. Россия-ның рубль үнезинин сөөлгу-сес ай дургузунда дыка куудулаган «Нью-Йорк тай-мс» солуң бизнэс. Сөөлгу хүннөрде долларга хамаа-рыштыр Россияның рубль үнези 5 хуу куудулаан.

БУХАРЕСТ. Румыния-нын болгаш Армениянын аразына найбарл, калы ажилдагыла дугайында кер-ээрге ат салырынын өзүла-лы Румыниянын найсыла-дынга эртен вторник хү-нүнде болган. Румыниянын президенти Ион Илиеску болгаш Армениянын прези-денти Левон Тер-Петросян (РосИТА—СЧТА).

БОЙДУСМАА

Тоожудан эгелер

(Уланчым, Эгези №№ 152, 154 «Шында»).

— Бар шаане байыр-гаар деп чүе ол-дур аа? Мал-маган турда саазынар-дан кылган акшань-даа хер-релдесе кижилеринд бирэ-и бо-дур ийни. Бай-шыр-ах боорга, магалыг-ла чүе-дир өө? — дээш, Чегес-оол бир шоодай дагаанын чүктеп ал-гаш, донселги черлерге тен-дешини чоруккан.

— Куш-шылдыг хойжулар, шынал-ла, алыр акшазынын сеп-түңүн барык утупкан, аш-чешинерин, хептерин, са-пын келеттегин эндере оза-лаалдыр боле тууду алгаш ча-нып чоруп турган.

— Ак-көк аржылар деп чагылардыг чараш Сүт-Хөл ол колхозтун удурукчу-ларын уткуур дээн улусту десткендеп, ани кирил, чы-рыктылап кеступ чыткан. Бо кайгачык хөлдү колхоз-тун чаа даргазы магадан, ону кайгаш алгаш, ооргозын чу-к-тешкен, ийди-бээр кыла-шат, ол тайга черин шыра-тан, алтайга черин шыра-тан, алтайга черин шыра-тан, алтайга черин шыра-тан.

— Кайгачык-ла чараш чер-дир-бл Долгандыр по-гаан келестер-ле! Дийлэил чоруктан сугууг кол чыры-к-кылап, далаш чок ча-лыг чылар-дыр. Келестинде шыраш аргаларда хектер кинигарканын эткилээн. Итилер база оларын-биле чарыштырган. Торгаларын база чай чок ажылданы дыйналар. Долгандыр одар-лаан хойлар бай аалдын ча-кан аржылары кара олчаан-дыр. Агаарынын арвын, ма-галын, чыдынын артышты, ирек-караазыг, чагай-и-ди-ди! Мынагы магалыг оран-чуртун чараш-каанын ду-гайында кайгачык чогаал-дан манаа кээп биживес чогаалчылар боор-бо?

Колхозтун даргазы ия-чаар хөөрээш, делгем эгин-ниг, калба калба-буттук дур-сыны-биле Сүт-Хөлдү чиге-неке ужуң дугулап алгаш, кезек турган. Бо шеверинг кыс кижинин караа деп, до-лгандыр кыдырыктыг арга-арыктар хаарылган хөле бис чоргаарлар ужурулуг бис. Бурунгулун мурунча тоодол чораш бистин өг-белдеривес моон чаражыга чогаарланып, уран тоолар-дын ыдып, «Сүт-Хөл шалбаа,

Сүмбер-Уула тей турар ша-нда» деп чугаазын эгелээр турган-дыр. Удурукчу ол бодалын калы чораш эше-ринге ынчаш чугаалар бо-даан.

Оон ындагы бодалы аксы-га долуп кел часкан. Ынчал-за-даа оон бир ужуң дозул апкан. Хөл кедээинде дээр-бек ханалыг аккыр өгден улус үкө манчашка, дарганын холун чылдар турар дээш, бо чоруп ортаткан. Бир ду-гаарында анык хойжу Чү-дек-оол, уаг хоройлаан кел-ген Бойдусмаа кээп менай-лошкен. Олар чылыг-чымчак чугаалашкан.

Бажанын дугу даыс кара, ак арывын, мөге-шырак, тырын мага-буттук Кара-Салды бо журашкан анык-тар хөлчөк танырлар. Хуреш маргалдааларынын кижик-чи, чамдык болулаал мар-галдааларга каш удаа шү-дүп, тиндикчи болуп турган мөге ол-ла болгай. Кожуун төвүгө болуп маргалдааг ону кириштире, ол ам-лаа шүдүп ууңу болуп. Оон ор-ганызастаан, башкарган ху-реш бөлүүгө Чүдек-оол ба-за киржиш турган. Хуреш-ринин уран аргаларын ол анаа билип алган.

Адыг деп улуг-шырак деп болуп ол дарга келгес көк болуп кижик болган. Ын-дыг болуп кижик бөдүн кол-хозту удуру берген деп чу-гаа-кожуунга шагла-ла дий-налган. Ону Бойдусмаа эрт-кен чылын-ла дыйнаан. Алмс боду база бо кожуунда Ак-Даш чурттуг кижик-дир ийни. Оон чүе чугааларда бичи-даа хүдүмүрүвезин Бойдус-маа эскерген.

— Бо тоолда кирген хөл-дүн чыныды узун дыйтарын Бойдусмаа кээп каларып эгелээн. Ынчанга оланын кам-лаа ужурубайн турар-дыр. Ол бугу бо бодусе дар-газынын сагыш чоаашканы-нын ачыла-ла болгай — деп, Кара-Сал оожум чугаалар аян-биле таваар ыттаган.

— Долгандыр турар бой-дустун хурээлин караа огу-дек камгаларын улуг-лаа, бичи-даа улус шүптү угап билир апарган. Ынчанга бо кылым-кылым арга-арылар-да амыр-тайбын туурал ол-дур дарга — деп, Бой-дусмаа бойдусту эргилдир бөөлдөнгөн.

Бо черин удузувун бажы-нын мээинче рынок садыг-саарылга деп сөс синоп кир-ген. Ам моон соңгаар чогуң канча амыдырал-чурттары-нын дугайын кижик бурүзү болар апарган. Чүдек-оол биле Бойдусмаа ол дугайын ынакшыл сөстөрүнүн аразын-га база кожа өрүп ап тур-ганаан. Шынаага чер алган, тарга тарыйр. Ону чогуң чүңүк-биле тарыйрыл? Тра-ктор дээр бо шаанын күчүлүг адын каймын барып тууду мууну алмыр! Ындыг ай-тырлар анык дустуктар-нын хөлзеткен. Анаа хамаа-рыштыр бодунуң сагыжында саргып чорур бодалын кол-хозтуң даргазынга сала каа-пкан.

— Биске тарга тарым чер чардырар бир трактордан ачыладыг көөр арга-хорга бар иргэе? Ынчап чоруй, ону салды-даа алгаш-ла бис. Бис ийи база артаар деп барган бис ийин, дуаалып көөр силер бе, дарга? — деп, Сүмбер-Уула Чүдек-оол чай калында айтырыш сала каа-пканын безин болу билейш барган.

Чоп болбас деп? Болур айтырыл-ла-дыр. Ылаңгай анык өг-бүдө болур улуска, силерге ол анык силернин амыдырал-чуртталарын и ы улам бижыгаар болгай — деп, дарга ылаанган.

— Ынчага ам бир тра-кторду колхозтан анкан деп бодан алзывеса, ол дугайы бүдөр-ле ыйнаан, дарга? — деп, Чүдек-оол даргазынын холун туткан. Чорук чогулду алдыра-биле бо ачыдыг хол-ду черле турар болаанын, ону ам ылап-ла дыйгыт тут-канып Чүдек-оол болуп тур-ган. Эртең Бойдусмаа эгин-зертти алгаш шылаа кирер. Болдараны анаа барган бо-лардырлар. Кады, бир дем-ниг чораш аан. Сүмележин чораш аан.

Чыгыр журулуг улуг кал-бак шык бай аалдын поган ширтээ деп, калбарыш кеступ чыткан. Оон кыдыгырында шыт-ла хатка салгыткан, ушкан узун-узун дыйтарың чукутары сиртында ал азы мөөң кырыма олар дээш, узы берген чыгылган! Хөл чогулду маалыны апаа чылаан.

Чаа дарганы көрбөз улус оон холун дыйгытыр тууду, мөңдөжик эртип турган. Сопуурга оолдар, уругтар оон кара сабын көрүп ту-рар. Кара-Сал оожуке эргил-

дир көргөн, карап оожуке кимирткен-даа. Таныр улус-туу хой.

Оларын чекезинин холун тудар. Бир болза, оларие холдарын сүпүп тура хүнас болур-ла. Оа та, каш шак иштинде холду сүпүүг көр-бүс. Чүс ажыг кижинин ту-дурга, бо мөге-шырак-даа кижик туруштар-ла ыйнаан. Ол аразында элэе каш кижик база аттарын баглааш, ал-тар биле дарганың холун кээп туткан. Сопуурга ху-гаалашкан, ачык-кыж чы-лаашканын байдалын ытта-васка сагыш саар-зык артар болгай. Ол аразы-нда элэе каш аныктар дар-гаче улай көрүп алгаш, ай-тырлары салыксааны ыд-дел болуп, элэе тыртылып чоруй эртенер. Дарга оларын чыгырын дыйнап, алыс күзелерин билип алгысаан. Кижик бурүзү-биле хөөрөйр болза, маңа элэе каш хо-пук керек. Харын-даа Сүт-Хөл чогуунда аалдарга бүдүн ай дургуунда хонун чораш, ам оларын-биле танымал, чугаалажык четтигин болур. Ынчап болаш, дарганың са-гыжы саргаан.

Хурады эгелээр деп чо-ра-да, Хөлдүгүдө чылаан мал-чып Эмер-оол: «Экин дунмам, сөөң аванын коңугу чоок төрели, сөөң дайың болгай мен. Кайгачык олчаан жу-рашкан эвес. Ынчап бичиш турунда ачаң, ачаң сүг-биле көдөөрге кады чайлар тур-дусу» — деп, мыйра-най кычыктырбай, сыр-ма-биле шалбаалай, төрөп-чипкен чүе деп, салды-мастан, өөрүшкү-майдай кыт-кэп, Дарга ону: «Ам болзун, ынчаш хөөрөйр бис, хурал-ды дүргөн эгелээр-дир дээр-ге-даа, тын тынмай, аскым-наткаш турулкан.

Ол ынчап турда, ийи бичи уругларын эдерткен, каш уруун холунда туткан анык уруг келгеш, Дарга-нын мурун дуй турганын. Хөй уруглуг анык кыс ча-рып болгаш каас-шиник-даа болган. Торгу тунун анык кыдып кеткен.

Узун кара чыныг ушпа-нында чавалалар кылганан. Оон кырында кызыл чычи-леп салысталган. Белик сыныг, мөге-шырак тыва кыстыг оттуг карактары лар-ганын чыныда чайнап чы-лап ийи кезек хөлеге төмөй-лөшкөк болган. Дарга ону ма-галаш, Сүт-Хөлче катап ха-

билдинг ажылааттыган. Алексий Арапчорнуң поэзиясы лириктиг чогаалдар-дые долдунган. Ол — лириктиг шүлүкчү. А лирика чогаалдын (шүлүктүн) ука-зынын аайы-биле анга-агы тематиктиг бот-тускайлаан улаанышканын болгулаар, ол харын бойдус лириказын-дан эгелээш, политиктиг, философтуг-даа лирика деп чардынар. Ынчалла-даа оон иштинде сеткил лириказы алыс уян хөөн тырттыган Сол-гаи он нарын, эн «Чүгэ» поэзия болур. Черле ынчаш лирика шүлүктүн чүрээ-инде үнгөн, сеткил сагыжи-биле хөөнөш болур чүе болганда, кандыг-даа шүлүк-чү баштай ынакшылдыр ырла-ныр, ынакшыл-биле дооар, дора дие лириктиренин са-лым-чолу ыдыл деп болур. Ол чаялага, чагай салым Алексий Арапчорну база ооп эрттээн. Ол дугайында шүлүктүнүң мыйраңай дүүн чаа чүе деп, ам-даа чалы-нын салбаан, чалы хөөн ол-чаан шүлүктери херечилеп турар.

Чүгү-даа чүрээ дустурбайн, Чүгү-даа чүрээ шыныч чөраа, (Сержин кызыл чөчөн тыпкаш, Чөчөс тулуп чедиң кээр мен, («Манап олу»). Чуртталганың оркутары Шуургап-чаастыг, аяе хуыңу — Салам-чолдун мапаттынан ужураар, Чадым, дашка узамдыра, Чадым сенде, Чадым сенде, («Ону уга»). Сунуп берген шевер холуң амыштанкаш, Судаа дамчан алың оттан чүрээ хаазын, Ол-ла хөвөр хүдүмүрүң сагыжыла, Орук, ис чок чалымнарже абалап чор, («Күзөл»).

Сезен сөс, тозан-даа чыл дээр, хоочун шүлүктүнүң 70 харына көшкүрүңге,

рап көргөн. Хөй уруглуг анык аванг чугаазы удурукчу-нун мурунче саарды-ла турган ышак болу берген. Ынчап кээрде, ыла-мыла сырлып, чылапган малчынар-нын харак-нулаа чалыс кыс-биле чугаалашкан даргада барган. Ол-солун чугаазы соксадыр арга-даа тыылбас-таан. Ону соксадыр болаш, Кара-Сал бодунун аксын дур-гаар холу-биле суйбай туткан. Кижистыг чугаазы улам-на ке-дерей берил-тир. Ам ону сок-садыр кижик болза дээн бодал-биле дарга ыракта чылган улусту эргилдир көргүзээн.

— Мөөң ашаам болур эжиниң дилим эвезин канча билбес силер, дарга. Хөөкү амтан чыткан хойларын безин шуут тургуспа-нын болаар кижик-ле болгай. Удурукчуларга чыгыс-лаа айтырыг салырылаан диди-мес аан. Ам силерниң бо тай-га-даскыл кырында келени-гер харын доруун болуп-тур. Оон эки чүе кайда дээр силер. Чонун аразыңе кирип деп чүе бо-дур ийни. Оларын-биле кады хөөрөйр, сеткил хандыр холдур-дүң-дүр чугаалажык алыры дээр-ге, эр хиндиктиг удурукчу кижиге аас-кежин-дир, дарга. Улус сургаар улуг-делгем конторга анык кижик чеке ораар боор. Чурмалдар-биле бүргеткен Сүмбер-Уула Сүт-Хөлүнүң кырында кээп, дыш-танып, агарлап ал-даа чо-раай-ла. Мангык торгу деп, хөбөңдүн Сүт-Хөлдүн дел-гемдеринин каазын, чаражын көөңөр даан. Тордум торгу тонуг оолдар, кыстарынч ошагайын кижик магадар-дыр. Чаа таныкып алган ийи анык кижик — Бойдус-маа биле Сүмбер-Ууланын бот-боттарына ынактарын кор даан. Арга-арыг кыдын дургаар девээлээн аят-хөлдүн чаражын-ла! Че харын, өөрээш, өскээр будалып, тоолуму тоолулап туруп бер-диси бе, даргам. Кара чангыс дийээмин утпас-ла боор силер, дарга. Биске, хөй анык-тодуг багай улус-ка бир чаа трактордан салып көөр силер көрөм, та-рыыр черивес, кезер сизин өстүрө шынаазы-лаа аал чанында бар. Аңа бис элээн эзе-хере туттулуп, бот-тус-кайлаң артап көрөзүл. Биске амдызында бир трактор-ла четтир ийни. Оон өрттөө-гө элэен каш малдан дужаап-кай бис аан.

Айланмаа малчынын чу-гаазы арай деп төнгөн. Ча-нык келгеш, нулук-чайык хөөрөп, кутулдуруп туруп бөөрге, дарганың алаңы ас-

кан. Алак сөөлүңде ооң чу-гаазы трактор салып алыры-га четкен. Дарганы алың-чө чалаан. Кара-Сал хөктүн ала, бо уругтун, ынчала-даа алыс амыр-агыны чугаазы болу, Оозу эки-дир. Ону дөктири чугула-дыр деп бо-даан. Бөдүүн малчын кыска мага хандыр сургаткан деп болган дарга малчынын эргилдир база катап көрө каакшаң Айлаңмааже чайы-налдыр хүдүмзүрөш кылган.

«Ийе, чөп-тур, трактор-ну чопшээр бээр мен. Хос-туг-шөлөөн ажыдап, ара-тар силер» — дээш, торгу тонуг, бедик эгинердиг амылчын кыстыг экин ча-кан. Чылган чонун чам-дыктарынын карактары шы-лаан. Өскөдөрүн буттары кыстаан, бажы-лаа араан, ээт-хежи-даа эзээн, ижин-баары-даа бергелээн.

Чыныгы дүргөн эгелеез-же хөоржөк хире-дир деп, дарга даап болаан. Шавылар атыгы бир малчын элээн хөөлүг, барык орту кийр ап-каң, ыры-шоорлуг-даа кел-ген. Чоолбуругу сиенниг шыкта чыдып алгаш, хөөрө-шкен элээн каш кижинин би-рээзи чайталыгыр каттыр-ган. Оон ыдыды Сүт-Хөл кы-дынын арга-арыглары ке-жидир өтүүнү чоруй бар-ган. Улустун кизөөнгейи ынаар угланы берген.

Суму чагырганың дар-газы Дыгаш Ондар чугаа-зын оожум болгаш ындай-налдыр эгелөөн. Ур манаа чон ону кичээңейи дий-наалан. Бистинге кыштал-лашкы эки эртен деп бол-дур. Ам чылаашканың байдалын боттарың-ла чу-гаалай бээр боор силер, ын-чанга, бир дугаарында «Сүмбер-Уула» колхозтун даргазы Павел Шатовичте сөстөн берээлиңер.

— Бугу чуртта деп, ры-ноктун эжини аныкташ, дий-ни-биле кирген бис, эш-тер. Оон эки чүе кайда боор. Кижик бурүзү дооза ажыл-иште-дир. Анаа өөрүп тур бис. Малчынар чус баажа онааштыр болаарга, сөзөндө чус чедир каш ху-раганарын камгалап алган болгай. Ону хөөрөйр, чүе хөөрээр. Рыноктун ындайы-га чаштып чытпайн, куже-нишканын кады ажылаар деп, дем чаш малчын Айла-нак хөөрөш барды. Оон оозу ылап-ла чоптуг-дур.

(Уланчылдыг) Омокчим ОНДАР.

«ХОПЕР-ИНВЕСТ»

«Хопер-инвест» фондуун акционерлеринин аразыга өртөктиг белектерин ээлчеглиг ойнааш-кыны сентябрь 30-де 18 шакта филармония бажы-чынга болуп эртер.

«ХОПЕР-ИНВЕСТ» фондуун акционерлеринин аразыга өртөктиг белектерин ээлчеглиг ойнааш-кыны сентябрь 30-де 18 шакта филармония бажы-чынга болуп эртер.

«ХОПЕР-ИНВЕСТ» фондуун акционерлеринин аразыга өртөктиг белектерин ээлчеглиг ойнааш-кыны сентябрь 30-де 18 шакта филармония бажы-чынга болуп эртер.

«ХОПЕР-ИНВЕСТ» фондуун акционерлеринин аразыга өртөктиг белектерин ээлчеглиг ойнааш-кыны сентябрь 30-де 18 шакта филармония бажы-чынга болуп эртер.

«ХОПЕР-ИНВЕСТ» фондуун акционерлеринин аразыга өртөктиг белектерин ээлчеглиг ойнааш-кыны сентябрь 30-де 18 шакта филармония бажы-чынга болуп эртер.

«ХОПЕР-ИНВЕСТ» фондуун акционерлеринин аразыга өртөктиг белектерин ээлчеглиг ойнааш-кыны сентябрь 30-де 18 шакта филармония бажы-чынга болуп эртер.

«ХОПЕР-ИНВЕСТ» фондуун акционерлеринин аразыга өртөктиг белектерин ээлчеглиг ойнааш-кыны сентябрь 30-де 18 шакта филармония бажы-чынга болуп эртер.

«ХОПЕР-ИНВЕСТ» фондуун акционерлеринин аразыга өртөктиг белектерин ээлчеглиг ойнааш-кыны сентябрь 30-де 18 шакта филармония бажы-чынга болуп эртер.

«ХОПЕР-ИНВЕСТ» фондуун акционерлеринин аразыга өртөктиг белектерин ээлчеглиг ойнааш-кыны сентябрь 30-де 18 шакта филармония бажы-чынга болуп эртер.

Чарлалгар Бюрозу

Ийн ай хуусаа дургузулда хуу немээр хөй түнүг акиш чээп ал тур бис. Хуусаа эртерге ашаны эгелер бис. 17 шакта 18 шакка чедир 3-14-03 телефон-биле харылажып болур.

Ийн ай хуусаа дургузулда хуу немээр хөй түнүг акиш чээп ал тур бис. Хуусаа эртерге ашаны эгелер бис. 17 шакта 18 шакка чедир 3-14-03 телефон-биле харылажып болур.

Ийн ай хуусаа дургузулда хуу немээр хөй түнүг акиш чээп ал тур бис. Хуусаа эртерге ашаны эгелер бис. 17 шакта 18 шакка чедир 3-14-03 телефон-биле харылажып болур.

Ийн ай хуусаа дургузулда хуу немээр хөй түнүг акиш чээп ал тур бис. Хуусаа эртерге ашаны эгелер бис. 17 шакта 18 шакка чедир 3-14-03 телефон-биле харылажып болур.

Ийн ай хуусаа дургузулда хуу немээр хөй түнүг акиш чээп ал тур бис. Хуусаа эртерге ашаны эгелер бис. 17 шакта 18 шакка чедир 3-14-03 телефон-биле харылажып болур.

Ийн ай хуусаа дургузулда хуу немээр хөй түнүг акиш чээп ал тур бис. Хуусаа эртерге ашаны эгелер бис. 17 шакта 18 шакка чедир 3-14-03 телефон-биле харылажып болур.

Ийн ай хуусаа дургузулда хуу немээр хөй түнүг акиш чээп ал тур бис. Хуусаа эртерге ашаны эгелер бис. 17 шакта 18 шакка чедир 3-14-03 телефон-биле харылажып болур.

Ийн ай хуусаа дургузулда хуу немээр хөй түнүг акиш чээп ал тур бис. Хуусаа эртерге ашаны эгелер бис. 17 шакта 18 шакка чедир 3-14-03 телефон-биле харылажып болур.

Ийн ай хуусаа дургузулда хуу немээр хөй түнүг акиш чээп ал тур бис. Хуусаа эртерге ашаны эгелер бис. 17 шакта 18 шакка чедир 3-14-03 телефон-биле харылажып болур.

АГААР

Бөгүн республикага өскер-диң турар агаар болур, чам-дык черлерге чыс чар, да-ларга ол хар чаар. Сонгу-барынын улаанышканын хат-тын күжү секунда 7-12 метр, чамдык черлерге 4 гра-дус чылыг.

Ийн ай хуусаа дургузулда хуу немээр хөй түнүг акиш чээп ал тур бис. Хуусаа эртерге ашаны эгелер бис. 17 шакта 18 шакка чедир 3-14-03 телефон-биле харылажып болур.

Ийн ай хуусаа дургузулда хуу немээр хөй түнүг акиш чээп ал тур бис. Хуусаа эртерге ашаны эгелер бис. 17 шакта 18 шакка чедир 3-14-03 телефон-биле харылажып болур.

Ийн ай хуусаа дургузулда хуу немээр хөй түнүг акиш чээп ал тур бис. Хуусаа эртерге ашаны эгелер бис. 17 шакта 18 шакка чедир 3-14-03 телефон-биле харылажып болур.

Ийн ай хуусаа дургузулда хуу немээр хөй түнүг акиш чээп ал тур бис. Хуусаа эртерге ашаны эгелер бис. 17 шакта 18 шакка чедир 3-14-03 телефон-биле харылажып болур.

Ийн ай хуусаа дургузулда хуу немээр хөй түнүг акиш чээп ал тур бис. Хуусаа эртерге ашаны эгелер бис. 17 шакта 18 шакка чедир 3-14-03 телефон-биле харылажып болур.

Ийн ай хуусаа дургузулда хуу немээр хөй түнүг акиш чээп ал тур бис. Хуусаа эртерге ашаны эгелер бис. 17 шакта 18 шакка чедир 3-14-03 телефон-биле харылажып болур.

Ийн ай хуусаа дургузулда хуу немээр хөй түнүг акиш чээп ал тур бис. Хуусаа эртерге ашаны эгелер бис. 17 шакта 18 шакка чедир 3-14-03 телефон-биле харылажып болур.

Ийн ай хуусаа дургузулда хуу немээр хөй түнүг акиш чээп ал тур бис. Хуусаа эртерге ашаны эгелер бис. 17 шакта 18 шакка чедир 3-14-03 телефон-биле харылажып болур.

КИНО

«ВОСТОК» «Тергин эки пөндө» 14.00, 16.00, 18.00 шактарда; «Альфонс» 18.00 шактарда.

«ВОСТОК» «Тергин эки пөндө» 14.00, 16.00, 18.00 шактарда; «Альфонс» 18.00 шактарда.

«ВОСТОК» «Тергин эки пөндө» 14.00, 16.00, 18.00 шактарда; «Альфонс» 18.00 шактарда.

«ВОСТОК» «Тергин эки пөндө» 14.00, 16.00, 18.00 шактарда; «Альфонс» 18.00 шактарда.

«ВОСТОК» «Тергин эки пөндө» 14.00, 16.00, 18.00 шактарда; «Альфонс» 18.00 шактарда.

«ВОСТОК» «Тергин эки пөндө» 14.00, 16.00, 18.00 шактарда; «Альфонс» 18.00 шактарда.

«ВОСТОК» «Тергин эки пөндө» 14.00, 16.00, 18.00 шактарда; «Альфонс» 18.00 шактарда.

«ВОСТОК» «Тергин эки пөндө» 14.00, 16.00, 18.00 шактарда; «Альфонс» 18.00 шактарда.

«ВОСТОК» «Тергин эки пөндө» 14.00, 16.00, 18.00 шактарда; «Альфонс» 18.00 шактарда.

«ЭР САЛЫМНЫҢ»

Шүлүктери ыры бооп хуу-да бээр ындагы салым-чаа-яны шүлүктүрд ховар та-варышкылар. Алексий Арап-чорнуң поэзиянын бир оң-загайы оң хөй-хөй шү-лүктөрүнүн чогуң-на ыр алы-ныга, ыр хөөнүгө бижит-тинген болур. Бир эвес ол дугайын чугаалаар дие, ай-тырыгы тускайлай көрүп, элээн хандыр шынчыл көө-рү чугула. Чогуң-на оон ужуң бөгүн бо онзагай те-ма-биле секириң дао сетки-мине чок, бо уладала шүлүкчүлүн «Эр салым» деп чыныдынын дугайында каш сөс сөглээр болаан мен.

Адыш ооңу деп бичин-даа бол, алыс улуг кычы хөвү деп дөмөк, лириктиг аян-хөңү аржаан суу деп ары, ынагы поэтиктиг чогааллар тургу-лаар. Бодум хуумада «Эр салымны» ындагы чогаалдар-га хамаарыштыр мен. Чүгү-ле ол эвес, шүлүкчүлүн хөй-хөй поэманын аразында, оң чогаалкычы ажылданла «Эр салымны» улуг-хуузу улуг, черле ынчаш оң чыны-дыда каш оң чылдар иштин-де амырталы хайгаарал-дар, эскерилерин дүйүүш-күң бооп турар чогаалдар хөй. Ол болаа, номунун «Эр салым» деп адын тодаралып турар «Черини эзэн» деп өгө-лдү өрлөш шүлүктөр болур. Ийнет, эр салым. Чүд ол? Шаг шаанда көшкүн чоңу-нур эр кижик «Хана доразы-га» төрттүтүр, хай базында өлүр» деп үзө сөгөлүн-биле ол олчаан болур салым-хуу бе? Чок, ындагы база эвес. Шаг шаа-биле турбас чүе болганда, автор уеин аайы-быле ону мынчаар толаралып турар. Эр салым дээр: Салым мана